

BERGSTRÖM OM METAETISK NATURALISM

Metaetisk naturalism är tesen att normativa fakta är naturliga fakta. En version av naturalismen säger att faktumet att en viss handling bör utföras är identiskt med faktumet att handlingen maximerar mängden njutning. I en tidigare uppsats i denna tidskrift så argumenterade jag för att naturalismen är rimligare än två konkurrerande teorier om normativ metafysik: *misstagsteori*, enligt vilken det inte finns några normativa fakta, och *non-naturalism*, enligt vilken normativa fakta är icke-naturliga fakta.¹ Misstagsteorins största problem utgörs enligt mig av det *Mooreanska* argumentet, som jag formulerade såhär:

De viktiga premisserna i argumentet ... är helt enkelt att man *naturligtvis* bör vara snäll ibland, och att vi *förstås* har skäl att tvivla på att månen är en ost. Dessa implicerar att det finns åtminstone två normativa fakta: att man bör vara snäll ibland och att vi har skäl att tvivla på att månen är en ost. Därför är misstagsteorin falsk. (Risberg 2017, s. 5)

Argumentet är giltigt: enligt misstagsteorin finns det inga normativa fakta, men argumentets premisser implicerar att det finns sådana fakta. I min uppsats påpekade jag att eftersom de flesta specifika versioner av naturalismen implicerar att det finns normativa fakta så utgör det *Mooreanska* argumentet inte utgör något problem för dem.

Lars Bergström hävdar dock att detta påpekande är ett misstag.² Bergström noterar att Moore själv var non-naturalist, och skriver därför att "argumentet bygger rimligen på att det finns *icke-naturliga* normativa fakta – och annars vore det ju inte heller något argument mot misstagsteorin – och just detta förnekar ju Risbergs naturalism".³

Med tanke på att detta är ett *Mooreanskt* argument och inte *Moore*s argument så är frågan om Moores egna uppfattningar rimligen ett villospår.⁴ En viktigare fråga är huruvida argumentet förbättras om vi

1. Risberg 2017. Uppsatsen är ett bidrag till diskussionen mellan Bergström (2016), som försvarar non-naturalismen, och Olson (2017), som försvarar misstagsteorin.

2. Bergström 2017.

3. Bergström 2017, s. 17.

4. Argumentet är för övrigt inte inspirerat av Moores metaetiska resonemang, utan av hans "bevis" av yttervärldens existens på basis av existensen av hans två händer.

tar bort min premiss att vi bör vara snälla ibland och ersätter den med Bergströms premiss att det är ett icke-naturligt faktum att vi bör vara snälla ibland. Så kan det knappast vara. Bergströms premiss är ju logiskt starkare än min premiss, och eftersom misstagsteorin är tesen att det inte finns några normativa fakta alls (naturliga eller ej) så räcker min svagare premiss, till skillnad från vad Bergström hävdar, för att ställa till problem för den teorin.

Uppfattningen att naturalistiska teorier överhuvudtaget implicerar att det finns handlingar som vi bör utföra är enligt Bergström "en rätt svårsmält tes!", men det är inte tydligt varför han har svårt att smälta den.⁵ Den utilitaristiska versionen av naturalismen implicerar ju till exempel följande proposition:

(1) Alla handlingar som maximerar njutning bör utföras.

(1) är ett paradexempel på ett normativt påstående, men Bergström skriver att "[1] innebär ju bara, enligt naturalismens egen tolkning, att varje handling som har denna egenskap har denna egenskap. Till exempel att varje handling som maximerar njutning maximerar njutning".⁶ Bergström hävdar vidare att eftersom det senare påståendet är logiskt sant så följer det från alla teorier, inklusive misstagsteorin och icke-naturalismen. Därför sluter han sig till att faktumet att naturalismen implicerar (1) inte ger teorin ett övertag över konkurrerande teorier.

Det stämmer dock inte att naturalismen implicerar att (1) "bara" innebär att alla handlingar som maximerar njutning också maximerar njutning. Tvärtom är det ju så gott som allmänt accepterat att sanna identitetsutsagor ibland är informativa och icke-triviala, trots att de kan göras om till logiska sanningar genom att substituera uttryck med samma referens. Tänk till exempel på följande proposition:

(2) Himlakroppen i solsystemets centrum är (identisk med) solen.

(2) är knappast en trivial tes. Att jorden kretsar kring solen är en överraskande astronomisk upptäckt som inte lät sig göras med rent logiska verktyg, och ingen skulle få för sig att geocentrismen är förenlig med (2) då den, enligt heliocentrismens egen tolkning, bara innebär att himlakroppen i solsystemets centrum är identisk med himlakroppen i solsystemets centrum.

Problemet med Bergströms resonemang är att situationen rörande

5. Bergström 2017, s. 16.

6. Bergström 2017, s. 16.

(1) är analog i alla relevanta avseenden. Även om den utilitaristiska naturalismen är korrekt så finns det ingen intressant mening i vilken misstagsteorin och non-naturalismen implicerar (1).

Slutligen hävdade jag i min uppsats att naturalistiska teser kan förklara vad det innebär att naturliga fakta *gör* en handling rätt. Mitt förslag utgick från teorin att när en handling H är rätt så är detta faktum identiskt med faktumet att en hypotetisk ideell observatör skulle vilja att H utförs. Bergström påpekar att det är problematiskt att identifiera rättgörande-relationen med identitetsrelationen, och på den punkten håller jag med honom.⁷ Min tanke var i stället att förespråkare av ideell observatörs-teorin bör hävda att fakta som gör att H är rätt är fakta *i ljuset av vilka* den ideella observatören skulle vilja att H utförs. Typiskt sett kommer dessa fakta inte att handla om den ideella observatören själv, utan om (exempelvis) vilka konsekvenser H har för agenten och hennes medmänniskor. Dessa fakta är inte bara lämpliga kandidater för att vara rättgörande fakta, utan teorin förklarar också vad det överhuvudtaget innebär att ett faktum gör en handling rätt, vilket ibland har betraktats som mystiskt.⁸ Även detta är en bedrift som varken misstagsteorin eller non-naturalismen lyckats med.⁹

LITTERATUR

- Lars Bergström. 2016. "Normativa skäl". *Filosofisk tidskrift*, nr 2.
 ———. 2017. "Risbergs naturalism". *Filosofisk tidskrift*, nr 4.
 John Mackie. 1977. *Ethics: Inventing Right and Wrong*. Harmondsworth: Penguin Books.
 Jonas Olson. 2017. "Bergström om normativa skäl". *Filosofisk tidskrift*, nr 2.
 Olle Risberg. 2017. "Non-naturalism, naturalism eller misstagsteori?". *Filosofisk tidskrift*, nr 4.

7. Bergström 2017, s. 17.

8. Se till exempel Mackie 1977, s. 41.

9. Tack till Nils Franzén och Victor Moberger för kommentarer på den här uppsatsen.